

Könyvszemle

Adorjáni Zoltán: *Ót és újat*. Koinónia Kiadó Kolozsvár, 2004. 322 l.

A „ó és új” kincsek jól ismert újszövetségi ellentét-párhuzama a Bibliával való értő foglalkozás során állandóan visszatérő *élménye* az olvasónak. Még a legismertebb szentírási helyek is új tartalmakat – gyakran valódi meglepetéseket – tartogatnak. De nincs ez másképp a bibliatudomány művelői esetében sem. Kommentárok, szinopszisok, konkordanciák, irodalom- és szerkesztéstörténeti elméletek, „irányzatfüggő” motívumvizsgálatok, kutatási „divattémák” dzsungelében bolyongva a biblikus lépten-nyomon újdonságokra talál, s minél képzetesebb, minél nagyobb kutatói tapasztalattal rendelkezik, annál számosabb perspektíva nyílik meg előtte.

Adorjáni Zoltán kolozsvári református bibliatudomány-tanár – és a biblikus nyelvek oktatója – 2004-ben megjelent könyvével egyszerre több olvasói „réteghez” is szól. Hiszen konkrét bibliai locusokhoz kapcsolódó, részletező kommentárjai, fogalom- és szómagyarázatai mellett az intertestamentáris és korai újszövetségi kor zsidó társadalmának „ismeretterjesztő” bemutatásai is megtalálhatók a kötetben, mint ahogy a Szentírás hírhirdetési „gyakorlatra váltása” számára is újabb ösvényeket nyit. Ugyanakkor a „református” biblikummal foglalkozó írásokat is találhatunk a könyvben.

Első pillantásra kiderült, hogy a kötet voltaképpen különféle alkalmakra, különböző fórumok számára és – mint már utaltunk rá – többretű befogadó közönséghez írt szövegek gyűjteménye. A szövegek túlnyomó többségében felfedezhetjük azonban – így tehát „közös nevezőként” értékelhetjük – azt a nem csillapuló vibrálást, amelyet a bibliai valóságok „szakmai” megközelítése *fölött* ható lélekformáló, életbe vágó Isten-üzenet vált ki a szerzőből, aki ezzel félreérthetlenné teszi, hogy teljességgel lehetetlen a bibliai szövegeket elszigetelten, *hermetikusan* vizsgálati tárgyként értelmezni. A szövegek életerejét csakis a személyes üzenet-mechanizmus elfogadása teszi érzékelhetővé. Szerzőnk nem restell e ponton titokról beszélni, még ha a hozzánk oly közel kerülő Jézus jelenti is ki. „Nem magyarázza meg azt, ami megmagyarázhatatlan, de beavat abba. Oda hív és oda állít tehát, ahol az érték-átadó Atya titkot jelent ki. A mindennél becsesebb titok megfejthetetlen és terhesen édes marad; olyan, mint a szegény szántóvető lába előtt váratlanul kiforduló kincs. Mert az ó újjá létele mindig titokzatos, annak ellenére, hogy oda állhatunk mellé és nem nélkülünk, nem tőlünk függetlenül történik.”

A kötet első részében ó- és újszövetségi alapszövegek mentén kifejlő esszéket, dolgozatokat, illetve a bibliai „háttérvizsgálat” körébe sorolható összefoglalásokat olvashatunk. Ekként elsőként elegáns, nagyívű esszét a Káin és Ábel-östörténet jelentésvilágáról és az ember bűn-viszonyairól; majd portrét Zakariás prófétáról a zsidó apokaliptika és messiás-ígéret fényében; részletes tanulmányt a bibliai (eredeti héber és hellenisztikus) időszemléletről, az örökkévalóság-felfogásról; rendkívül olvasmányos, rendszerező esszét a történeti Jézus „földrajzi” hazájáról; precíz és felvilágosító indíttatású szembenézését a farizeus párttal (amely írás jelentősen hozzájárulhat az oly sokszor előítéletes farizeus-sémák leépítéséhez); de épp ilyen érdekes értelmezést is „az ország, a föld népe”, a „sokaság” kifejezésekről (*okhlosz, pléthosz, 'ám há-'árec*); továbbá a zélóták és őskeresztények közötti történeti és kulturális viszonyról.

A Mt 27,38 margójára „írta rá” Adorjáni a *Lator, rabló vagy valami más?* című szövegét, amely – hasonlóan a fentebb említett „sokaság”-értelmezéshez – tágasabb értés-felületet tesz lehetővé, ez esetben Jézus szenvedéstörténetének „lator”-alakjaihoz. De egy rokonszenves evangéliumi mellékszereplő, a vélhetőleg igen gazdag jeruzsálemi Nikodémus is megelevenedik a könyv lapjain. A Marjovszky Tibor, neves debreceni biblikus-tanár tiszteletére kiadott „Festschrift”-ben jelent meg először Adorjáni *Féltve megőrizni, feladni vagy továbbadni* című nagy tanulmánya, amelyben szerzőnk Izrael sajátos sorsküldetését, hivatásának jelentésváltozásait vizsgálja az Újtestamentum korában. Kis túlzással e munka „csúcspontjának” nevezhetnők, hogy Adorjáni Zoltán a tanulmány végén egyenesen a holnapra tekint. Olyannyira fontos, amit leír, hogy érdemesnek véljük bővebben is idézni:

„A harmadik évezred keresztyénsége előtt is az a feladat áll, hogy a nyitás merészségével fogalmazza újra értékeit, és pedig az ószövetségi alapokra épülő, s immár kétezer éves, erős tradíciójának talaján állva és abból táplálkozva. Ez az újrafogalmazás nem a minimum, és nem a védekezve elzárkózó konzervatívizmus, hanem a hagyományaiból kinövő, s így az újdonság erejével ható új értékeinek megteremtési módja.

A nyitás semmiképpen sem jelenti a tradíció mellőzését. Így a misszió mindenféle formájának vállalása termékenyítő erővel hat a soha sem nélkülözhető és mindig megtartandó tradícióra.

Amikor az áthagyományozó nyitás merészsége minden szinten és folyamatosan történik, szükségszerűen következik be – minden szinten – a tradíció újra és újra való átgondolása, majd magyarázása és alkalmazása, azaz a közlés, a kommunikáció. A magyarázás és alkalmazás pedig új kifejezésmodot, nyelvezetet alkot. Ez az újabb átgondolást követő magyarázat, illetve alkalmazás pedig már új értékek alkotását jelenti; és pedig olyan teljes értékek megszületését, melyekben megvan a mindenki által elfogadott, stabil régi, de egyben a mozgató új is.

Ez pedig valami olyan »teremtő« és életet fenntartó folyamat, mint mikor az ó, a szülő gyermeket nemz és hoz világra, akiben felfedezheti régi önmagát, de

azt az új »kis teremtést« is, aki tovább viszi Isten üdvözítő akaratának győzelmi jelét az ígéretek végső beteljesedése felé. Ha pedig fennmaradást, folyamatot akarunk, csakis a régi és az új kapcsolatában létezik továbblépés.”

Nem kevésbé jelentős tanulmánya a kötetnek az *Egyház és társadalom az Újszövetségben* című, amely töményen, kristályosan, szintetikusán kínálja mindazt, amit e bonyolult témáról csekély 22 oldalon egyáltalán közölni lehet (például: egyház és társadalom – hipotetikus? – különválaszthatósága, ószövetségi „társadalom-fogalom”, *societas* és *polis*, a hellenista világ városállami modelljei, a korai keresztény egyház „társadalometikája”, szociális tanítás az evangéliumok fényében, újszövetségi egyház és társadalom-szemlélet, a korai egyház és a római uralom).

Az Egyiptomban élő diaszpóra-zsidóság sorsának alakulását tekinti át Adorjáni *A terapeuták* című írásában. „[...] a világból kilépő therapeuta kegyesség új világot teremt – magának. A diaszpórában, a szigetek világában, amely a hellenista zsidó számára most már nemcsak életterület, hanem misszió »szigetvilága« is, újabb »mesterséges szigetet« hoz létre. De vajon mennyire lehet ez a mesterséges sziget Isten akaratára szerinti világ? És a diaszpórában ez a mesterséges szigete mennyire lesz a hellenista zsidóság által felismert és vállalt misszió támaszpontja? Mert Isten, akinél még tart a kegyelem, az ő világában, az általa teremtett »régik« világban akar új világot teremteni – mindaddig, amíg az ő kegyelme tart.”

A kötet második tömbjében általában az igehirdetői és publicisztikus súly kerül előtérbe. Kevésbé érvényes ez a Jn 7,37–44 magyarázatára („Ha valaki szomjúhozik, jöjjön énhozzám, és igyék!”), illetve a Jézus temetését (Jn 19,38–42) vizsgáló tanulmányra. Hogy azonban még több indíttatást adjunk az Olvasónak, hogy Adorjáni Zoltán kötetének utánajárjon, a második tömb címei közül idézünk még néhányat: *Az exegézistől a prédikációig; Gondolatok Palestrina Énekek éneke című művéhez; Kecskeméthy István „feltámadt” Bibliája; Családról, nemzetről, hazáról és népről – biblikusán; Károli Gáspár nyomában – az új, teljes magyar nyelvű bibliafordítás és -magyarázat szükségessége; Halottak napja; Hogyan és mikor imádkozzunk?*

A kötet számos lehetséges tanulsága közül végezetül hadd emeljünk ki egyet: a Szentírásról való beszéd a szekuláris társadalmi környezetben csak akkor lehet igazán hiteles, ha a beszélő óvakodik mindenféle szószéki sztereotípiától, ezzel szemben a legőszintebben rámutat arra, amit – csaknem két é/ezred minden vizsgálódása dacára – a mai napig sem tudunk megnyugtató módon. A Bibliáról vagy annak mentén való szólás lehet ugyan „kegyes” beszéd, de korántsem merülhet ki a színtelen, íztelen, alkalomadtán „papos” sematizmusban. S minthogy a Szentírásról manapság mégis csak túlnyomó többségben lelkészek, papok beszélnek, a veszélylehetőséget igenis tudatosítani kell. A szakszerű, de nem száraz, pontos, de nem szörszálhasogató, körültekintő, de nem körmönfont bibliai tanúskodásra e könyv igazán jó példát szolgáltat.

JAKABFFY TAMÁS

Egyházi élet – Hírek

Az Egyházi Főhatóság tevékenysége

■ Egyházunk legfőbb végrehajtó testülete, az Egyházi Képviselő Tanács április 1-én tartotta II. évnegyedi rendes ülését Kolozsváron. Előtte való napon a tanács munkáját szakmailag segítő állandó bizottságok ülésére került sor: a Püspöki Szék, a Misszió Bizottság, a Valláserkölcsi Nevelési Bizottság és a Pénzügyi Bizottság napirendjén a Tanács által véleményezésre kiadott ügyek szerepelnek.

Egyházköri munka

■ Május vége és június eleje a 2004. esztendő egyházköri munkáját számba vevő egyházköri közgyűlések ideje volt. Május 28-án a székelykeresztúri egyházkör Kobátfalván rendezte meg közgyűlését, az istentiszteleten a szószéki szolgálatot Cserey Katalin firtosmartonosi lelkész végezte. Ugyanaznap volt a küllői egyházkör közgyűlése is Medgyesen, az istentiszteleten Benedek Jakab segesvári lelkész prédikált. Június 3-a volt a marosi egyházkör közgyűlésének napja, helyszíne pedig Nyárádszentlászló, itt Pálffy Tamás Szabolcs marosszentgyörgyi lelkész végezte a szószéki szolgálatot. Végül június 4-én a kolozstordai egyházkör közgyűlésére Tordán került sor, Koppándi-Benczédi Zoltán lupényi lelkész szószéki szolgálatával; a székelyudvarhelyi egyházkör közgyűlésének Székelymuzsna adott otthont, Kiss Ákos recsenyédi lelkész prédikálásával; a háromszék-felsőfehéri egyházkör közgyűlése Baróton volt, a szószéki szolgálatot Lakatos Sándor sepsiszentgyörgyi gyakorló segédlelkész végezte.

Lelkészképzés

■ A Protestáns Teológiai Intézet unitárius hallgatóinak tanévzáró istentisztelete június 26-án volt a kolozsvári belvárosi templomban, amelyen a szószéki szolgálatot Szabó Árpád püspök végezte, majd Rezi Elek dékán ismertette a végzős hallgatókat, valamint a tanév során elért tanulmányi és közösség-építő eredményeket. Az évzáró keretében megtörtént a tizenegy végzős hallgató átadása és egyházi szolgálatra való átvétele. Gyakorló segédlelkészi kinevezésüket a Püspöki Hivatal szeptember 1-től eszközli.

■ Az Egyházi Képviselő Tanács június végén megbízást adott az unitárius teológiai hallgatóknak a nyári gyakorlat elvégzésére. 2005 nyarán 14 egyházközség: Magyarszovát, Kolozs, Kolozsvár I, Petrozsény, észak-nyugat-erdélyi szórvány-egyházközség, Jobbágyfalva, Firtosvárálja, Csíkszereda, Gyepes, Homoródmás, Székelyudvarhely I, Homoródszentpéter, Szentivánlaborfalva, Sep-